

1944, október 8. Moskva. — Depeša čs. velvyslanca Zd. Fierlingera čs. ministerstvu zahraničia v Londýne, hodnotiaca pomoc SSSR bojujúcemu Slovensku s návrhom na vyžiadanie sovietskeho generála pre koordináciu povstaleckých akcií.

Tajné.

1. Má 333.¹ Obsahuje již odpověď na Tvou otázku. Ptal jsem se již dříve při jiné příležitosti též Vyšinského na jeho stanovisko a jak sám víš, byl zde též dopis Kerra Molotovovi. Sověty zachovávají v té věci pochopitelnou rezervu, poněvadž jsou si vědomi toho, že materiální pomoc slouží obyčejně za záminku jiným akcím, kolidujícím s cíli výlučně vojenskými. Mám dojem, že dají-li Angličané a Američané na Slovensko své zbraně, nebude Moskva mít námitek. Avšak incidenty jako v Jugoslávii a Polsku by samozřejmě zakalily náš poměr k SSSR.

2. Sověty udělaly pro Slovensko, co bylo v jejich silách. Ofenziva proti Karpátům byla podniknuta na naši žádost a znamená pro Rudou armádu těžké oběti. Pohříchu selhalo velení obou slovenských divízií na východním Slovensku, které měly nástup podporovat. Zbraně se dále na Slovensko dopravují. Dopraveny byly taktéž první náš letecký pluk a patrně již celá naše druhá brigáda. Při sovětských dopravních prostředcích je to značný výkon. V této pomoci bude dále pokračováno, pokud to počasí dovolí.

3. Podle mého názoru bys měl požádat sovětskou vládu, aby vyslala na Slovensko okamžitě sovětského zkušeného generála, který by tam představoval vrchní velení Rudé armády, který by měl dostatečnou autoritu, aby pomohl koordinovat akci všech složek, zejména pak vojsk a partyzánů. Pouze pevné vedení pomůže překonat všechny organizační nedostatky, které jsou tam patrné. Působilo by to na Slovensku dobře též politicky, neboť vliv Sovětského svazu bude vždy jednotící v duchu naší spojenecké smlouvy. Dříve nebo později Rudá armáda musí se se slovenskou frontou spojit, která vlastně již dnes ve skutečnosti je součástí východního bojiště, a jak je vidět, na něm závisí.

Sděl obratem, co o tom soudíš.² Předložil bych v tom duchu oficiální žádost.

Fierlinger.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 2352 (Mos. 337). Záznam dešifrovanej došlej depeše (d. 9. 10. 1944). Strojopisný priepis. — Zd. Fierlinger, „Ve službách ČSR“, II, Praha 1948, s. 356—357.

¹ Fierlingerova depeša, o ktorú išlo, znie: „Včera žádal Píka, abych zjistil znovu sovětské stanovisko k eventuelní pomoci Britů a Američanů zbraněmi pro Slovensko. Ptal jsem se na to Zorina, který mi pravil, že můj dotaz je vlastně bezpředmětný, neboť Američané a Angličané tam patrně již zbraně dodávají. Nedávno sdělili Angličané sami sovětským úřadům, že poslali na Slovensko léky a 5 vyšších důstojníků.“ (AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 2297, Mos. 333.)

² Fierlingerove zprávy a návrhy mali za následok ďalšiu, a to veľmi podráždenú korešpondenciu z Londýna. Masaryk odpovedal 13. 10. 1944 takto:

„Tvá 333 a Tvá 337.

a) Rozumí se samo sebou, že musíme zabránit incidentům jako v Jugoslávii a Polsku.

b) Uznáváme s hlubokou vděčností, co pro nás Sověty udělaly. Jsme nesmírně překvapeni Vaším tvrzením, že Sověty podnikly ofenzivu karpatskou na naši žádost. Pokud se Londýna týče, takové žádosti nebylo. Pravý opak je pravda. Já osobně jsem jednal o pomoc ruskou, a to výhradně o dodávání zbraní a úvodem jsem velmi jasně konstatoval, že se nám rozumí samo sebou, že pomoc žádáme jen v rámci sovětské strategie a že víme velmi dobře, že kvůli nám nebudou podnikat žádné ofenzivy. Lebeděv to s velkým zadostiučiněním vzal na vědomí, řekl, že sovětská strategie nemůže a nebude brát ohledu na lokální boje, že přísné tajení příštích zákroků je starou ruskou taktikou.